28 Σεπτεμβρίου 2026

Ο βίος του Αγίου Νεοφύτου του Εγκλείστου

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

1. Γέννηση – Ανατροφή

Ο Άγιος Νεόφυτος γεννήθηκε στα Λεύκαρα της Κύπρου κατά τα μέσα του έτους 1134 μ.Χ., τότε που η νήσος ανήκε ακόμη στο Βυζάντιο και Αυτοκράτωρ ήταν ο Μανουήλ ο Κομνηνός (Τκ. ε’.).

Οι γονείς του Αγίου, Αθανάσιος και Ευδοξία, απέκτησαν οκτώ παιδιά, αγόρια και

κορίτσια (Δφ.172, Ελ.3), αλλά, λόγω πτωχείας κυρίως, δεν βρήκαν τον τρόπον να τους δώσουν σχολική μόρφωση, και για τούτο ο Νεόφυτος μεγάλωσε τελείως αγράμματος (Τφ. 7, Ελ. 3), για να κερδίζει δε τα προς το ζην και να βοηθά την πολυμελή πατρική οικογένεια εργαζόταν εργασίες γεωργικές, και ειδικευόταν εις την αμπελουργία (Τφ. 12). Του έδωσαν όμως οι γονείς του την ψυχική μόρφωση δια της χριστιανικής ανατροφής, και του ενέπνευσαν την αγάπη προς τα θεία (Δφ. 116).

2. Αρραβώνες.

Όταν έγινε δεκαεπτά ετών, τον αρραβώνιασαν, και ετοίμασαν και τα σύμφωνα των γάμων, όπως ήταν η συνήθεια. Ο Νεόφυτος όμως άλλον πόθο είχε. Μελετούσε την ζωή των ανθρώπων, και έβλεπε τις πολλές δυσκολίες της και τις απότομες μεταβολές της;

«Ένας παθαίνει ζημιές στην εργασία του, άλλος χάνει πρόωρα το παιδί του, άλλος αποκτά πολλά παιδιά, αλλά υποφέρει από πτώχεια. Πολλοί πλούσιοι και ονομαστοί καταντούν πτωχοί και άδοξοι, ή επέρχεται ο θάνατος, και φέρνει τον θρήνο εκεί που βασίλευε η ευτυχία. Πολλοί που έχουν τιμή και υπόληψη, ξαφνικά ξεπέφτουν εις ατιμία και περιφρόνηση. Αλλά και αν ακόμη αποφύγει κανείς όλα αυτά τα δυσάρεστα, πράγμα που είναι αδύνατο, και αν ακόμη απολαύσει κανείς όλη την ευτυχία του κόσμου, τι το κέρδος, αφού μας περιμένει ο θάνατος και ένας άλλος κόσμος;» (Τφ. 7,8).

Οι σκέψεις αυτές, θεϊκή φώτιση, τον παρακινούσαν να αποσυρθεί από την ματαιότητα του βίου, και να ακολουθήσει δρόμους ίσιους και ειρηνικούς, της ζωής της μοναχικής (Τφ. 9, Ελ. 3). Δια τούτο, έπειτα από επτά μήνες, όταν όλα ήσαν έτοιμα δια τα στεφανώματα, ο νεαρός Νεόφυτος έφυγε κρυφά από το πατρικό σπίτι, και πήγε εις την Μονή του Ιερού Χρυσοστόμου, εις το όρος Κουτσοβέντη, λίγα μίλια έξω από την Λευκωσία, δια να γίνει μοναχός (Τφ. 10).

Οι γονείς του και οι γνωστοί του, καταστενοχωρημένοι δια την εξαφάνιση αυτή του φρόνιμου Νεοφύτου, τον ανεζήτησαν σε όλο το νησί επί δυο μήνες, και τέλος τον ηύραν και τον έφεραν πίσω. Έκαμαν τότε πραγματικό πόλεμο μαζί του δια να τον πείσουν να νυμφευθεί, αλλά εκείνος ήσυχα και γνωστικά τους εξήγησε ποιος ήταν ο πόθος του, και με τον τρόπο αυτό διέλυσε την συμφωνία του γάμου, και γύρισε εις την Μονή του Χρυσοστόμου (Τφ. 11).

3. Κουρά. Η ζωή του Αγίου εις την Ιερά Μονή του Χρυσοστόμου.

Δεκαοκτώ μόλις ετών ήταν ο Νεόφυτος (Δφ. 153), όταν αξιώθηκε να φορέσει το αγαπητό του μοναχικό ένδυμα· ήταν δε τόση η χαρά του δια την νέα του αύτη

ζωή, ώστε καταφιλούσε τα μανίκια του ράσου του, και θερμά παρακαλούσε τον Θεό να τον βοηθήσει να το διατηρήσει μέχρι τέλους καθαρό και άμωμο (Τφ.11,12).

Ήταν όμως αγράμματος, και δεν διέφερε καθόλου από «άπλαστον και αμαθές πρόβατον»· δεν εγνώριζε ούτε το άλφα ούτε το βήτα, και γι' αυτό ο Ηγούμενος της Μονής Μάξιμος του ανέθεσε να καλλιεργεί αμπέλια σε μια τοποθεσία που λεγόταν Στούπες (Δφ. 153, Τφ. 12).

Στην υπηρεσία αυτή έμεινε πέντε χρόνια. Τότε έμαθε και τα πρώτα γράμματα, και έδειξε τόση κλίση προς τα θεία, ώστε αποστήθισε ολόκληρο το Ψαλτήριο, όπως ακριβώς ορίζουν οι Άγιοι Πατέρες· «διότι το Ψαλτήριο περιέχει ανέλπιστο πλούτο, και είναι απόλαυση η μελέτη του. Με τους ψαλμούς υμνούμε τον Θεό, ανατρέπομε δαίμονες, ζητούμε σωτηρία, κηρύττομε τον Χριστό εις την πρώτη Του και εις την δευτέρα Του παρουσία· και όσοι έχουν νουν βλέπουν τους Ψαλμούς σαν ένα λιβάδι ανθισμένο και πολυπόθητο, και σαν ένα φυτό που μας δίνει από όλους τους καρπούς» (Ψσ. 63, Ελ. 3, Τφ. 12).

Ο Μοναχός Νεόφυτος, πάντοτε πειθαρχικός, πράος, και ζηλωτής εις το έργο της Εκκλησίας και εις την μελέτη της Αγίας Γραφής, κέρδισε γρήγορα την αγάπη και την εκτίμηση των ανθρώπων της Μονής, και δια τούτο, εις το τέλος της πενταετίας, ο Καθηγούμενος τον απέσπασε από την εργασία των αμπελιών, και τον έβαλε να υπηρετεί εντός του Ιερού Ναού ως παρεκκλησιάρχης (Τφ. 12, 13).

4. Ταξίδι εις τους Αγίους Τόπους, και επιστροφή.

Και στη νέα αυτήν υπηρεσία έδειξε ζήλο αξιομίμητο ο Νεόφυτος.

Όταν πέρασαν δυο έτη, θέλησε να πραγματοποιήσει την μεγάλη επιθυμία που είχε, να ζήσει την ασκητική ζωή, και προς τον σκοπό αυτό ξεκίνησε για τους Αγίους των Ιεροσολύμων Τόπους (Τφ. 13).

Το ταξίδι του από την Κύπρο μέχρι την Παλαιστίνη δεν ήταν καθόλου ευχάριστο. «Τους συνηντησε δυνατή καταιγις, και ευρισκοντο εις κινδυνον ένα ολόκληρο ημερονύκτιο. Τα κύματα τους εφαινοντο σαν πολύ μεγάλα και υψηλά βουνά, και νόμιζαν ότι εξάπαντος η θάλασσα ενώθηκε με τον ουρανό. Πολλά τότε πλοία ναυάγησαν», ο δε Άγιος Νεόφυτος και οι συνταξιδιώτες του «έχασαν κάθε ελπίδα σωτηρίας, και ζητούσαν από τον Θεό να τους σώσει την ψυχή μόνο. Ο Θεός όμως, εν τω ελεει Αυτού, τους χάρισε και την ζωή, και έφθασαν σώοι εις τους Αγίους Τόπους» (Ψσ. 102).

Ο Μοναχός Νεόφυτος ερεύνησε τα περίχωρα της Τιβεριαδας μέχρι και αυτής της ερήμου όπου ο Χριστός ευλόγησε τους πέντε άρτους, προχώρησε στα όρια

Μαγδαλά και στο Θαβώριον όρος, προσκύνησε τον άγιο και ζωφόρο τάφο του Χριστού, γύρισε τα μέρη του Ιορδάνη, και ζήτησε εις κοιλάδας και φαραγγας και ερημους να βρει κανένα ερημίτη δια να ζήσει μαζί του, αλλά προς μεγάλη του λύπη δεν πέτυχε το ποθούμενο· και δια τούτο, έπειτα από έξι μήνες, κατά θειαν αποκάλυψη, ήλθε πίσω στην Κύπρο στην Ιερά του Χρυσοστόμου Μονή, ίσως μπορέσει να ασκητευσει στις υπώρειες του βουνού Κουτσοβεντη (Τφ. 13,14).

5. Στο φρούριο της Πάφου.

Αλλά το θέλημα του Θεού και το θέλημα των πατέρων της Μονής ήταν να βρει αλλού τόπον ησυχίας, και δια τούτο ο Μοναχός Νεόφυτος έφυγε, και έφθασε στο φρούριο της Πάφου, με σκοπό να ταξιδέψει στην Μικράν Ασία και εκεί να αναζητήσει ασκητήριο στο όρος Λάτρος. Το όρος αυτό, που υψώνεται στην περιοχή της Ιωνίας, είχε κατά την εποχή εκείνη πολλά μοναστήρια και σκήτες, και ήταν ξακουστό κέντρο μοναστικού βίου (Τφ. 15).

Οι φρουροί όμως του λυμένος της Πάφου έπιασαν τον Νεόφυτο ως δραπέτη, τον κράτησαν φυλακισμένο επί ένα ημερονύκτιο, και του πήραν τα δυο νομίσματα που είχε για να πληρώσει τα νούλα του· του έψαξαν μάλιστα και τις ραφές ακόμη των ενδυμάτων του, για να βρουν περισσότερα. Ευτυχώς, μερικοί ευλαβείς άνθρωποι μεσίτευσαν υπέρ του, και έτσι ο μοναχός Νεόφυτος απελύθη της φυλακής. Αλλά δεν γνώριζε ακόμη ποιος τέλος πάντων θα είναι ο τόπος της καταπαύσεως του, τον οποίο του υπεσχέθη ο Θεός (Τφ. 16).

6. Λάξευση της Εγκλείστρας.

Χωρίς να χάνει καιρό, προχώρησε προς τα βορειοανατολικά του λυμένος της Πάφου υψώματα. Εκεί, πίσω από τον Μελισσοβουνον, επτα μιλια από τον λιμενα, εις το αποκρημνον ακρον καταφυτου τερπνοτατης κοιλαδος, ανεκαλυψε κατά την 24ην Ιουνιου, Εορτην της Γεννησεως του Τιμιου Προδρομου, ενα σπηλαιον ερημον, που ητο προχειρη κατοικια αγριων πτηνων. Του ηρεσεν η τοποθεσια, διοτι και ησυχος ητο και ωραια, και εσκεφθη εκεί να κατοικηση (Τφ. 16) Ητο τοτε ο Μοναχός Νεόφυτος 25 ετων.

Επι τρεις μηνας ανιχνευσε τα περιξ, και όταν εβεβαιωθη ότι ο τοπος ητο ασυχναστος από ανθρωπους και πραγματικως ησυχος, εγκατεσταθη τελειωτικως εις το σπηλαιον, δια να το μεγαλωση δε και το καμη κατοικησιμον, αρχισε να το λαξευη και να κρημνιζη όσα μερη του ησαν ετοιμορροπα. Η εργασια αυτη διηρκεσεν εν ετος μεχρι της ημερας της Αγιας Υψωσεως του Τιμιου Σταυρου.

Ο Αγιος, για να μη βρισκεται μακραν από την θειαν κοινωνιαν του Σωματος και του Αιματος του Χριστου, εστησε, μέσα στο σπηλαιο, θυσιαστηριο των Ιερων Τελετων, δηλ. εκαμε και Εκκλησιαν, την αφιερωσε δε εις τον Τιμιον Στουρον, εις αναμνησιν και της ημερας κατά την οποιαν συνεπληρωσε το λαξευμα του ιερου του καταφυγιου. Πολυ ενωρις εφωδιασε την Εκκλησιαν συτην με θειας επι ξυλου εικονας και με ιερα σκευη, με βιβλους και με Αγια Λειψανα μαρτυρων και οσιων, επισης δε και με τιμια σταυρικα ξυλα, τα οποια απεκτησε κατά το πεμπτον ετος της εγκλεισεως του, επειτα από κοπιαστικην ζητησιν (Τφ 51, κ.ε.).

Εις το όλον σπηλαιον εδωκε το όνομα «Εγκλείστρα», διοτι κλεισμενος εκεί μέσα εζουσε, πιστος του Θεου υπηρετης.

Η Εγκλειστρα αυτη, «η Πρεσβυτερα και Πρωτοκάθεδρος» (Τφ. 82), σωζεται μεχρι σημερον σχεδον ακεραία, περιλαμβανει δε, οπως και τοτε, τον Ναρθηκα, τον κυριως Ναον και το Ιερον, το Σκευοφυλακιον εις το υπερωον του Ναρθηκος, και το κελλιον του Αγίου οπισθεν του Ιερου. Εις το κελλιον αυτό βλεπεις ακομη το γραφειον του Αγίου Νεοφύτου, που ειναι μια απλη πλακα επανω σε χαμηλην βασιν, το πετρινον βαθρον που εχρησιμοποιουσεν ως κλινην και καθισμα, και θηκας που ελαξευσεν εις τα τοιχωματα (Τφ. 49, ΕΓ).

Εις το μέσα μερος του κελλιου του σωζεται και ο ταφος του, τον οποιον ο ιδιος εσκαλισεν εις την πετραν με θαυμαστην υπομονην. Μας λεγει μαλιστα ότι, όταν ετοιμασε τον ταφον του αυτον, εσταθη εμπρος του, και ειπεν εις τον εαυτον του; «Και αν όλον τον κοσμον αποκτησεις, τιποτε περισσοτερον από αυτον τον ταφον δεν θα σου μεινει» (Τκ. ε’, ΕΓ).

7. Σεισμός.

Τον καιρον ακριβως που κατεγινετο με το μεγαλωμα του σπηλαιου, σεισμος δυνατος αργα καποιαν νυκτα κατεσεισεν επτα φορας την Εγκλειστραν και ολοκληρον την επαρχιαν Παφου. Ο Αγιος παρ' ολιγον να πεση κατω από την θεσιν όπου ανεπαυετο, πολύ δε πρωι μερικοι που ενδιεφεροντο δι' αυτον ηλθαν τρομαγμενοι να δουν αν ευρισκετο εις την ζωην, διοτι ενομισαν ότι εξ αιτιας του τρομερου σεισμου τον κατεπλακωσε και τον εφονευσεν ο σαπιος κρημνος· με μεγαλην όμως χαραν ειδαν ότι δεν ειχαν πεσει ουτε οι λιθοι με τους οποιους είχε καμει προχειρως μιαν τρουλλωτην εισοδον εις το σπηλαιον. Εδοξασαν λοιπον τον Θεό, και ερωτουσαν να μαθουν την αιτιαν του σεισμου. Ο Αγιος τους εδωσε τας πρεπουσας εξηγησεις: «Οταν ενας δουλος ενος βασιλεως σφάλη, δεν υποφερει ν' αντικρυζη το βλοσυρον βλεμμα του κυριου του, αλλα τρεμει από τον πολυν φοβον. Ετσι συμβαινει και με ημας: όταν αμαρτανωμεν, ο βασιλευς παντουργος Θεος επιβλεπει επι την γην με βλεμμα βλοσυρον, η δε δουλη κτισις δεν υποφερει να βλεπη το φοβερον θυμωμενον βλεμμα του Κτιστου, και τρεμει και σειεται και αν δεν την συγκρατουσεν ο Κτιστης, μπορουσε και να κατεστρεφετο από την πολλην ταραχην του φοβου».

Απο τας ισχυρας εκεινας σεισμικας δονησεις κατέπεσαν τοτε 14 Εκκλησιαι εις την επαρχιαν της Παφου, κατεστραφη δε και ο μέσα εις το φρουριον της Παφου πολύ μεγαλος Ναος της Αχραντου Θεοτοκου, την οποιαν ωνομαζαν Λιμενιωτισσαν (Δφ. 133).

8. Χειροτονια εις Πρεσβυτερον.

Οταν ο Νεόφυτος ητο 32 ετων, ανηλθεν εις τον χηρευοντα επισκοπικον θρονον της Παφου ο Βασιλειος Κινναμος. Ο καλοτατος εκεινος Αρχιερευς εδειξε πολλην αγαπην και εμπιστοσυνην προς τον Εγκλειστον, και επι τεσσαρα ολοκληρα ετη, ή ερχομενος ο ιδιος ή στελλων αντιπροσωπους του, τον παρακινουσε να ιερωθη. Επι τελους τον εβαλεν εις τον ζυγον της Ιερωσυνης χειροτονησας αυτον εις Πρεσβυτερον, τον επεισε δε να εχη ενα μαθητην ως συγκατοικον του, και του ωρισε δι' επισημου γραμματος το σιτηρεσιον το απαραιτητον δια την συντηρησιν της Εγκλειστρας (Τκ. ε').

9. Ιδρυσις της Μονής Εγκλειστρας. Η πρωτη Τυπικη Διαταξις. Ο αριθμος των Μοναχων.

Ο Εγκλειστος Νεόφυτος, όταν εγινε Πρεσβυτερος, απεφασισε να δεχθη να ζουν πλησιον της Ιερας του Εγκλειστρας και αλλοι μοναχοι ως μαθηται του, δια να εχουν και εκεινοι την απολαυσιν των αγαθων του μοναστικου βιου. Ιδρυσε λοιπον

Μονην, και έθεσεν εις εφαρμογην δια την ρυθμισιν της ζωης της ενα Κανονισμον, τον οποιον ωνομασε Τυπικην Διαταξιν. Δια του Κανονισμου αυτου ωριζε να ειναι πολύ ολιγοι οι αδελφοι Μοναχοί της Μονής, μεχρι των δεκα το πολύ, διοτι επιστευεν ότι τα δεκα προβατα ειναι καλυτερα από τα πενηντα εριφια. Επειδη όμως πολλοι θαυμασται του τον προετρεψαν να δεχθη μερικους ακομη, επεισθη να αυξηθη ο αριθμος των Μοναχων εις 14. Η αυξησις αυτη, δυστυχως, αντι να φερη ωφελειαν, εφερε ζημιαν, και εδημιουργησε μεγαλην ταραχην εις την Εγκλειστραν διοτι τεσσαρες, από τους Μοναχους εφανησαν μεμψιμοιροι, εκαμναν συμποσια και «λαθροψιθυρα» μη υπακουοντες εις τας συμβουλας του Αγίου, και διεδιδον εις τον εξω κοσμον όσα ιδιαιτερως ελεγοντο μέσα εις την Ιεραν Μονην.

Ο Θεος της ειρηνης γρηγορα απεμακρυνεν από την Μονην τους κακους αυτους αδελφους, και από τοτε ο Εγκλειστος περιωριζετο εις ολιγους παλιν, «ειρηνικους και ησυχίους» (Τφ. 69, 70).

10. Τα κτίσματα της Ιεράς Μονής.

Οταν ο Αγιος απεφασισε την ιδρυσιν της Μονής, ενα μονον κτισμα υπηρχεν εξω από την «θεοκτιστον», οπως την ωνομαζεν, Εγκλειστραν του· και το κτισμα αυτό ητο ενα μικρον υποστεγον κτισμενον εξ αρχης εις το εξω άκρον του κρημνου. Εφροντισε λοιπον τωρα και ελαξευθη ο κρημνος εις όλον το μηκος του, και ετσι κατεσκευασθησαν εις αυτον κελλια· μακραν δε της Εγκλειστρας, εις την εισοδον της Ιερας Μονής, εκτισθη ευρυχωρος σκεπαστος διαδρομος, εφωδισσμενος με καθισματα και θρανια και βαθρα δια την αναπαυσιν των επισκεπτων. Αντεληφθη όμως ο Αγιος ότι εγινε κακη χρησις του αναπαυτηριου εκεινου, και δι’ αυτό, κατά διαταγην του, το κατεδαφισαν εκ θεμελιων, και εκτισαν πιο μακρυα ενα μικρον χωρις καθισματα.

Συγχρονως εκτισεν αρτοποιειον, μαγειρειον, αποθηκην, ζωοστασια και αχυρωνα, και αλλα κελλια, επισης δε ενα οικονομειον, και επανω εις αυτό, κολλητά εις τον κρημνον, ενα ηλισκόν με πεντε καμαρες. Εις τον ηλιακον αυτον ητο και η αιθουσα του φαγητου, σκαλισμενη μέσα εις τον βραχον.

Τελος εκτισθη εις τον Χειμαρρον, με περισσοτερον κοπον, μια πολύ μεγαλη οικοδομη με πολλας αψιδας, ωρισε δε ο Αγιος να κτισθη επανω εις τας ιδιας αψιδας Ναος επ’ ονοματι της Αγιας και Ομοουσιου και Ζωαρχικης Τριαδος, οταν ευδοκηση ο Θεος και φανερωθη πλουσια βασιλικη ή αρχοντικη βοηθεια (Τφ,47,48,49,50).

11. Αι τοιχογραφίαι της Εγκλείστρας. Η μορφή του Αγίου Νεοφύτου.

Αργοτερον ο Αγιος, όταν ητο 49 ετων, εφροντισε δια την ιστοριογραφησιν όλης

της Εγκλειστρας (Τκ. ε’.), εχρησιμοποιησε δε δια την εργασιαν αυτην τον καλλιτεχνην αγιογραφον Θεοδωρον Αψευδή (επ. Ε.Γ). Η όλη τοιχογραφησις εγινε με τας οδηγιας και υπο την αγρυπνον παρακολουθησιν του Αγίου, με χρωματα αντοχης, και επανω εις στερεωτατον επιχρισμα των τοιχωματων του ιερου σπηλαιου, δια τουτο δε αι τοιχογραφιαι σωζονται εις αρκετα καλην καταστασιν, μολονοτι επερασσν 770 περιπου χρονια από τοτε (επ. ΕΓ).

Πραγματικως, διεγειρεται ο θαυμασμος μας και ενδυναμωνεται η ευσεβεια μας, όταν βλεπωμεν τα καλλιτεχνικα αυτά ζωγραφηματα της εποχης του Αγίου Νεοφύτου. Παριστανουν τον Ευαγγελισμον της Θεοτοκου, μιαν σειραν από ασκητας, τον Αγιον Κωνσταντινον με την Αγιαν Ελενην, τον Μυστικον Δειπνον, τον Νιπτηρα, τον Ιησουν με τους μαθητας του εις το ορος των ελαιων, τον ασπασμον του Ιουδα, τον Ιησουν προ του Πιλατου, την αναβασιν προς τον Γολγοθαν, την Σταυρωσιν, την Αποκαθηλωσιν, την Αναληψιν, αλλην σειραν Αγιων, τον Παντοκρατορα.

Τεσσαρες θαυμασιαι τοιχογραφιαι εικονιζουν και τον Αγιον Νεοφυτον. Εις την μιαν, με σταυρωμενα τα χερια στεκει προσευχομενος εν μεσω των Αρχαγγελων Μιχαηλ και Γαβριηλ, οι οποιοι τον κρατουν από το επανω μερος των βραχιονων. Εις αλλην, ειναι γονατισμενος προ του θρονου του Χριστου με την Θεοτοκον δεξια και τον Προδρομον αριστερα. Εις δε τας αλλας δυο τοιχογραφιας, εντος του ναου και επανω από τον ταφον του Αγίου, ο Χριστος, αφού εκηρυξε σωτηριαν εις τους από αιωνων κεκοιμημενους, ανισταται εκ νεκρων, και με την δεξιαν Του βοηθει εις αναστασιν τον Αγιον, παρακολουθουν δε με χαραν ο Δαυιδ, ο Σολομων και αλλοι προφηται και αρχιερεις. Τοση ειναι η θεοσιβεια του Αγίου Νεοφύτου, ωστε εις την Αποκαθηλωσιν αυτος εικονιζεται ότι κατεβαζει από τον σταυρον το αχραντον Σωμα, εις τον Νιπτηρα παρουσιαζεται ως Πετρος και του πλένει ο Χριστος τα ποδια, εις δε την φιλοξενιαν των αγγελων παιρνει την ζηλευτην του Αβρααμ θεσιν.

Αι τοιχογραφιαι αυται παρουσιαζουν τον Αγιον Νεοφυτον ρασοφορον, μετριου αναστηματος, με πυκνα μαλλια και τριγωνικην γενειαδα, με πλατυ μετωπον, και ματια ολιγον γαλανα με κορες μελισσοχρωμες. Η όλη φυσιογνωμια του επιβαλλεται με την γλυκυτητα και την ιεροπρεπειάν της (ΕΓ).

12. Δεινοπαθήματα της Κύπρου. Η θλίψις του Αγίου.

Ο Αγιος Νεόφυτος εθλιβετο βαθυτατα, οσακις εβλεπεν ότι η Μεγαλονησος υπεφερεν από βαρη φορολογικα και από λεηλασιαν, ειδε δε από το πεντηκοστον ετος της ηλικιας του και εξης να αποκορυφωνωνται τα βασανα της ωραιας πατριδος:

Η Κυπρος «εκρατηθη ανταρτικως» υπο του Ισαακιου του Κομνηνου, ο οποιος με πλαστα αυτοκρατορικα γραμματα ανηγορευσε τον εαυτον του «βασιλεα» της νησου, και επι επτα ετη «εκακωσε την χωραν και διηρπασε τους βιους των πλουσιων», τοσον δε καταπιεστικα εφερθη ωστε όλοι περιηλθον εις πολύ δυσκολον θεσιν και εζητουσαν καποιον τροπον απαλλαγης (Κ. Δφ. 37).

Την ιδιαν εποχην εκυριευθη η Ιερουσαλημ «υπο του υιου της απωλειας αθεου Σαλαχαντή, και ο ζωηφορος του Κυριου ημων ταφος και τα λοιπα αγια εδοθησαν εις τους κυνας Μουσουλμανους δια τας αμαρτιας ημων, και δακρύει δια την τοιαυτην συμφοραν πασα ψυχη φιλόθεος» (Κ. Δφ. 22,23).

Εις το τελος της επταετιας, «προσβαλλει τη Κυπρω ο Ιγκλίτερ», ο γνωστος βασιλευς της Αγγλιας Ριχαρδος ο Λεοντόθυμος, ο οποιος ηχμαλωτισε τον Ισαάκιον και διηρπασε τους πολλους θησαυρους του, και τρομερα ελαφυραγωγησε την χωραν.

Μετ’ ολιγον, ο Ριχαρδος επωλησε την νησον αντι διακοσιων χιλιαδων λιτρων χρυσίου εις τους Λατινους, οι οποιοι «κρατουσιν αυτην δουλικως και λεηλατουσι, και εως πότε ουδεις εν ανθρωποις την αποβασιν οιδε» (Κ, Δφ. 37). Πολλοι μαλιστα των πλουσιων κατοικων της Μεγαλονησου, δια ν’ αποφυγουν την καταπιεσιν και τον αφανισμον, ηναγκασθησαν να τα αφησουν όλα, και να φυγουν κρυφιως εις ξενας χωρας και εις την Κωνσταντινουπολιν, την βασιλιδα των πολεων (Κ).

Ολα αυτά τα δεινα τα βλεπει ο Αγιος ως υπο του Θεου επιτρεπομενα, διοτι παρεπικραναμεν τον Παναγαθον ημων Ιατρον και πλαγιως προς Αυτον διετεθημεν, και δια τουτο διετεθη και Αυτος προς ημας πλαγιως, και μας παραπικραινει δια την σωτηριαν μας με πολεμους και ηττας, με απολαυσιν των καρπων των κοπων μας από αλλους, με εκμηδενισιν της δυνάμεώς μας, με ελαττωσιν του πληθυσμου μας και με αυξησιν ξενου λαου εν τη γη ημων (Κ).

Ο Αγιος Νεόφυτος κατά τους δυσκολους εκεινους καιρους είχεν «ως επιτροπον, μετα Θεό, της Αγιας του Εγκλειστρας» ένα «πνευματικον υιον» του (Τκ. ε), ο οποιος, ως φαινεται, ητο εκ των ευγενων της νησου, και ημπορουσε να πλησιαζη τον βασιλεα και να συνηγορη υπερ των αιτηματων των αδελφων της Ιερας Μονής. Ο ισχυρος αυτος προστατης κατεδιωχθη υπο των Λατινων, κατεφυγε δε τοτε με όλον τον λαον του εις τον βασιλεα της Κωνσταντινουπολεως Ισαακιον Αγγελον, ο οποιος και τον ετιμησε με τον τιτλον του Σεβαστού (Κ).

13. Η «βιοτικη» περιουσια της Μονής.

Οταν η Κυπρος επωληθη εις τους Λατινους, όλοι οι ανθρωποι της περιηλθον εις

μεγαλην στενοχωριαν (Κ). «Η θεια κηδεμονια εφυλαξεν ελευθεραν» την Εγκλειστραν από την επεμβασιν των ξενων κυριαρχων, και συνιστα ο Αγιος εις τους αδελφους Μοναχους να ευχαριστουν και να δοξαζουν δι’ αυτό τον Ευεργετην Κυριον, και να διατηρουν τους εαυτους των ελευθερους από την αμαρτιαν (Τφ. 63).

Δεν ηδυνατο όμως πλεον η Ιερα Μονη να αντεπεξερχεται εις τα εξοδα της, διοτι ηυξηθη ο αριθμος των Μοναχων της εις 15 και εις 18, πολυαριθμοι προσκυνηται καθημερινως την επεσκεπτοντο, επειδη είχε γινει «ονομαστη», και κατά συνεπειαν έγιναν περισσοτερα τα έξοδα και εχρειαζοντο νεα επαρκη εισοδηματα (Τφ. 18,20).

Εως τοτε η Εγκλειστρα, εκτος από τον πλησιον του κρημνου μικρον κηπον, ουδεμιαν αλλην «βιοτικην» περιουσιαν είχε, και ο Κυριος δεν την «υστερησε τιποτε»· επετρεψεν όμως ο Αγιος δια τα «αναγκαιοτατα» καθημερινα έξοδα να αποκτηση η Μονη ολιγην γην καλλιεργησιμον, ένα αμπελι και ολιγα ζωα βοσκης, αλλά συνεστησεν εις τους αδελφους Μοναχους να προσεξουν να μη υποδουλωθουν εις την αμαρτιαν με την αποκτησιν της περιουσιας αυτης (Τφ. 44,20)

14. Η λαξευσις της Ανωτερας Εγκλειστρας, της Νεας Σιών.

Ο Αγιος Νεόφυτος, επειτα από σαραντα χρονια αγνης καρποφορου ζωης μέσα εις την Αγιαν Εγκλειστραν του, όταν πλεον ητο 65 ετων, εσκεφθη ότι ητο θελημα Θεου να αποσυρθη εις τα ανωτερα μερη του κρημνου, «προς τα υπερωα της Εγκλειστρας», και εκεί να διανοιξη αλλο μικρον ανοιγμα, εις το οποιον να μη ημπορουν να αναβαινουν οι πολλοι, εις αυτό δε να ησυχαζη όταν θελη· επιθυμουσε να αποφευγη εις το εξης την πολλην και ακαιρον ενοχλησιν των πολλων, δια να μη χαση τα αγαθα της «φίλης ανσχωρησεως και θεογνωστου ησυχιας».

Εστηθη λοιπον μεγαλη σκαλα εις το υπο του Αγίου ορισθεν σημειον, ανηλθον ο Αγιος και οι Αδελφοί εις το ανω μερος αυτης ή εις μικρας προεξοχας του κρημνου «μετα Σταυρου και Ευαγγελιου και στολης ιερατικης και θυμιατου και λαμπαδος» και εκαμαν παρακλησιν, εκτοτε δε καθε πρωι, μετα την Απολυσιν, ο Αγιος ησπαζετο τον Τιμιον Σταυρον και τας Αγιας Εικονας, εκαμνε το δεσποτικον σημειον, και αναβαινων ελαξευεν, εν προσευχη παντοτε. Εσκαπτε προσεκτικα ο Αγιος· μερη όμως του κρημνου, και ιδιως τα εξωτερικα που ησαν ραγισμενα από την επιδρασιν του καιρου, επεφταν μονα των απ’ εδω και απ’ εκεί, οι δε αδελφοι, βλεποντες «την πολλην των λιθων κατάπτωσιν», εκυριευοντο από πολυν φοβον, και δια τον Αγιον μηπως παθη τιποτε, και δια τα από κατω οικηματα μηπως υποστουν καμμιαν βλαβην. Αλλ’ ο Θεος εν τω ελεει Του διεφυλαξε τον Αγιον και τον εβοηθησε να τελειωση το εργον και να οικοδομηση καλα την Ανωτεραν αυτην Εγκλειστρσν του, την οποιαν και επωνομασε Νεαν Σιών (Θ).

15. Κινδυνος θανατου, και σωτηρια του Αγίου.

Εχρειαζετο όμως, δια να μη ειναι υποχρεωμενος να καταβαινη συχνα και τοσον δυσκολα εις την κατω Εγκλειστραν, να κοψη πολύ μερος του κρημνου, δια να ανοιξη ενα στενο αλλα μακρυ μονοπατι που να τον φερνη μακρυα από την Νεαν του Σιων δια τας απαραιτητους εξοδους.

Ο κρημνος ητο 18 οργυιες υψηλος και πολύ σαθρος, η δε θεα προς τα κατω εφερνε δυνατον ιλιγγον. Παρα τας δυσκολιας αυτας, ο Αγιος, επειτα από «εκτενεις ικεσιας», ηρχισε το νεον εργον με θαρρος και με πολλην σκεψιν και ακριβειαν. Μεσα εις ολιγας ημερσς ελαξευσε χωρις κανενα κινδυνον όλα τα επιφοβα και δυσκολα σημεια.

Οταν όμως είχε φθασει προς το τελος του εργου, χωρις να φαινεται καμμια υπονοια κινδυνου, και ανεπεμπεν ο Αγιος δια τουτο ολοψυχους δοξολογιας και ευχαριστιας προς τον Θεό, τοτε ακριβως, κατά το μεσημερι, ημεραν Παρασκευην, 24ην Ιανουαριου, Εορτην της Αγιας Ξενης, παντως κατά θειαν παραχωρησιν, παγιδες θανατου τον περιεκυκλωσαν: ενω δηλ. εκαθητο και περιεσκαπτε, ξαφνικα απεκοπη προς τα δεξια του και επεσεν επανω του μια πετρα «βραχωδης και σκληρα», μια οργυια στο μακρος και παχυτερη από το αγκαλιασμα ανδρος, του εσχισε το φορεμα εις τον δεξιον ωμον, του εκτυπησε το πλευρον, και τον ετραβουσε προς τα κατω. Ευθυς ο Αγιος με δυνατην φωνην ειπε «Δεσποινα, βοηθησον, Χριστε, βοηθησον», και δια της ανεκφραστου και ακαταληπτου δυναμεως του Θεου ο λιθος εκεινος εσπρωχθη προς τα οπισω, εκρατησε δε υποκατω του το δεξι χερι του Αγίου μαζι με την σκαπανην και το ακρον της ποδιάς του. Το αριστερο ποδι εμεινε κρεμασμενον, το δε δεξι απλωμενον εμπρος από την πετραν. Πραγματικως, εις την θεσιν αυτην ο Αγιος ολιγον διεφερεν από πουλι κρεμασμενον από ιξόβεργαν (Ψσ. 60).

Πολυ παραξενον φαινεται και το ότι το χερι του Αγίου το πιεσμενον κατω από την πετραν δεν είχε παθει τιποτε, ενω το αριστερον που εμενεν ελευθερον ητο ασχημα πληγωμενον εις το μεσαιον δακτυλον, και ελαφρα κτυπημενον εις το οπισω μερος της παλαμης.

Πρωτος τον ειδεν εις την δεινην αυτην θεσιν ο Ιερομοναχος Ιακωβος, ο οποιος γρηγορα εφθασεν επι τοπου, εφωναξε δε τοτε και τους αλλους αδελφους, οι οποιοι εβοηθησαν τον Αγιον να βγαλη το χερι του κατω από την πετραν, αφου πρωτα την εσπασεν εις τρια ο Ιακωβος με την βαρειαν σφύραν, δια να ημπορουν να την ανασηκωσουν. Σιγα σιγα τον ηλευθερωσαν, και ο Αγιος, μολις ευρεθη ασφαλης επανω εις το μονοπατι, υψωσε τας χειρας και εδωκε δοξαν τω Θεω, ο οποιος

«παραδοξως» τον εσωσεν από βεβαιον οικτρον θανατον. Εκαθαρισαν το χερι του από τα αιματα με χλιαρον νερο και το επεδεσαν, υπακουοντες δε εις το θελημα του αγαπητου των Εγκλειστου εις κανενα δεν ειπον τιποτε δια το παθημα του αυτό.

Ο Αγιος απεσυρθη εις την Εγκλειστραν του, εκεί δε επι εξ ημερονυκτια υπεφερεν από δριμυτατους πονους, οι οποιοι τον αφησαν αυπνον και ασιτον, και τον κατεβαλον τοσον ωστε δεν διεφερεν από νεκρον. Με την χαριν του Θεου, επειτα από τας εξ ημερας οι πονοι εσταματησαν τελειως, και κατά μικρον ο Αγιος ανελαβε (Θ).

Τοτε απετελειωσε πλεον το λαξευμα του μονοπατιου με την βοηθειαν των αδελφων Μοναχων, κατεκοψε δε και ερριψε κατω από τον κρημνον την πετραν εκεινην και δυο αλλας, αι οποιαι εκαμναν επικινδυνον το περασμα. Ενα αλλον ετοιμορροπον βραχον τον εστηριξε με τοιχον.

Την 24ην Ιουνιου του ιδιου ετους ηρχισε να διανοιγη και το παραπλευρως της Εγκλειστρας σωζομενον σπηλαιον, το οποιον επωνομασε «του Προδρομου», διοτι κατά την ημεραν εκεινην «εκτελουμεν το θειον γενεθλιον του θειου Προδρομου Ιωαννου» (ΘΕ).

Δια το παθημα του συτο και δια την εκ του θανατου απαλλαγην την οποιαν του εχαρισεν ο Θεος, εγραψεν ο Αγιος ιδιαιτερον βιβλιον, «το βιβλιον της Θεοσημιας», και επιστολην προς τον Χρυσοστομιτην αδελφον του Ιωαννην, και ειδικην Ακολουθιαν, η οποια ετελειτο την 24ην Ιανουαριου εκαστου ετους, ημεραν της Αγιας Ξενης, «εξωθεν και ενδοθεν» του κελλιου του Εγκλειστου, εφ’ όσον ευρισκετο εν τη ζωη (Θ, ΘΕ).

16. Το Αγιαστηριον και Ιερόν Ακροατηριον του Αγίου.

Ολιγον υψηλοτερον από το Σκευοφυλακιον και υπερανω του κυριως Ναου της Αγιας Εγκλειστρας, ελαξευθη ενα μικρον σπηλαιον και συνεπληρωθη με κτισιμον, δια να ειναι το «Αγισστηριον και Ιερον Ακροατηριον» του Αγίου Νεοφύτου. Κατεβαινεν από την Ανωτεραν Εγκλειστραν του ο Αγιος και εισηρχετο εις αυτό, εκεί δε, από ενα τετραγωνον ανοιγμα του πατωματος, ηκουε τους θειους υμνους που εψαλλοντο εις την Εκκλησιαν, και εκοινωνει των του Χριστου μυστηριων. Εις αυτό το ανοιγμα ετοποθετειτο σκαλα, δια να αναβαινουν να συναντουν τον Αγιον, και δια να καταβαινη και εκεινος εις την πρωτοκαθεδρον Εγκλειστραν του, δια καθοδηγησιν των μαθητων του και των προσκυνητων εις την θεοσεβειαν και τα εργα της φιλανθρωπιας (Α, Θ, Τφ. 49).

Η Ανωτερα Εγκλειστρα, η Νεα Σιων, ειναι σημερον απλουν σπηλαιωδες ανοικτον κοιλωμα, διοτι κατεπεσαν και ο τοιχος της και μερος του κρημνου της. Το

Αγιαστηριον σωζεται σχεδον ακεραιον, απλα ζωγραφισμενον εις τας δυο μικρας κογχας του με σταυρους, λογχην και λαβιδα, εχει κλεισθη όμως το τετραγωνον ανοιγμα, δια να μη εισερχωνται νερα εις την κατω Εγκλειστραν (ΕΓ).

17. Νεα θλιψις του Αγίου.

Οταν ο Αγιος ητο 70 ετων, η ψυχη του εδοκιμασθη από μιαν ακομη μεγαλην λυπην: η Κωνσταντινουπολις, η πολις η μεγαλη, η ηγεμων όλων των αλλων, η «προκαθημενη και εχουσα την τιμην της προεδρειας», επατηθη από λαον ξενον, τους Λατινους σταυροφορους της 4ης σταυροφοριας, και «πασχει δεινως και ανιαρως εχει». Επιστευε δε ο Άγιός μας ότι και αυτό το δεινον παθημα ητο από τον Θεό, ο οποιος μας ετιμωρουσε δικαιως δια πραξεις αθεμιτους, και αξια μας εμαστιγωνε δια τας πολλας μας παρανομιας (Δφ. 114).

18. Προσευχαι και νηστειαι του Αγίου.

Ο Αγιος Νεόφυτος μέσα εις την ιεραν Εγκλειστραν του, τοσον εις την Κατω όσον και εις την Ανωτερσν, επερνα την ζωην του προσευχομενος και νηστευων, μελετων και συγγραφων και κηρυττων.

Προσηυχετο εκτενως, οπως απαιτει η Εκκλησια (Τφ. 26,27).

Προσηυχετο υπερ της Εγκλειστρας του, να μενη παντοτε απηλλαγμενη από καθε ενοχλησιν, και να φυλαττεται απροσβλητος από ορατους και αορατους εχθρους (Θ, Δφ. 54, 179).

Προσηυχετο υπερ των μοναχων που ησαν υπο την φροντιδα του, να κρατηθουν αβλαβεις και εις την ψυχην και εις το σωμα (Δφ. 38).

Προοηυχετο υπέρ όλων εκείνων που εμαζευοντο και αγρυπνούσαν και δοξολογούσαν μαζί του, να τους συγχωρηθούν τα σφάλματα (Θ, Δφ. 39).

Δια προσευχής ζητούσε την συγχώρηση εκείνων που ηπατηθησαν από τον διάβολο και επλανηθησαν από την οδό του Χριστού (Δφ. 23).

Δια προσευχής θερμής ζητούσε και την δική του σωτηρία: να μη μείνει έξω από την σύναξη των εκλεκτών· να επισκοπεί ο Σωτήρας Χριστός την ταπεινότητά του, και να τον καθοδηγεί εις τον απλανή δρόμο· να τον βοηθά ο Βασιλεύς των βασιλευόντων να εκτελεί έργα άξια της ουρανίου βασιλείας (Δφ. Π, 77, Θ).

Τον πατέρα του Αθανάσιο που απέθανε την 4ην Αυγούστου, και την μακαρίαν μητέρα του η οποία έγινε μοναχή και απέθανε την 26ην Νοεμβρίου, τους μνημόνευε κατά την ημέρα του θανάτου των, δια να αποδεικνύει ότι τους τιμά

σύμφωνα με την θείαν εντολή, και παρακαλούσε τον αθάνατο Κύριο να τους αναδείξει εν τω ελεει Του μετόχους της αθανάτου ζωής (Δφ. 172).

Ενηστευεν ο Αγιος, και όχι μονον πιστοτατα ακολουθουσε τας περι νηστειας διαταξεις της Εκκλησιας, αλλα και τακτικωτατα, ημερας ολοκληρους, εζουσε χωρις τροφην δια να δουλαγωγη το σωμα· συνεβη δε πολλας φορας, εις μεγαλας εορτας, λογω της πολλης ενοχλησεως των προσκυνητων, να λησμονησουν οι Μοναχοι του να του φερουν εστω και δεκα μουσκευμενα κουκκια δια να φαγει. Τετοια ζητηματα δεν τον στενοχωρουσαν, διοτι ητο εγκρατης και ολιγαρκης, διδων τον εαυτον του αξιομιμητον ζωντανον παραδειγμα εις τους αλλους (Τφ. 39,40, Θ).

19. Τι εμελετουσεν ο Αγιος.

Ο Αγιος Νεόφυτος ουδεποτε επαυσε να μελετά. Εκτος των βιβλιων των απαραιτητων δια τας εκκλησιαστικας ακολουθιας, είχεν εις την βιβλιοθηκην του και εμελετουσεν εργα του προστατου του Ιωαννου του Χρυσοστομου, και βιβλια του Μεγαλου Βασιλειου, και του Γρηγοριου «του γρηγορωτατου νου και βαθυτατου φρεατος της θεολογιας» (Δ 119α, Τφ. 31, Ελ. 1)· όσα δε συγγραμματα των δεν είχεν ο ιδιος, τα εζητουσε προς μελετην από τα μοναστηρια της Παφου και της Αρσινόης (Ελ. 3).

Και ιστορικα έργα ευρισκοντο εις την κατοχην του Αγίου, Βυζαντινοι ιστορικοι και χρονογραφοι, ακομη δε και η ιστορια του Ιωσήππου (Κ, Δφ. 128-132).

Κυριως όμως ο Αγιος Νεόφυτος ερευνουσε με ζηλον τον ανεκτιμητον θησαυρον της Αγιας Γραφης. Αυτη ητο ο επιουσιος αρτος του. Γνωριζε απ’ εξω όλους τους Ψαλμους του Δαβιδ και ολοκληρον την Γενεσιν, επλουτιζε δε παντοτε τα λογια του και τα γραπτα του με ρητα από την Παλαιαν και την Καινή Διαθηκην (Ελ. 3, και όλα τα εργα του).

Εφροντιζε να ειναι εφωδιασμενος και με γραπτας πληροφοριας δια τον βιον και τα θαυματα Αγίων (Δφ. 231).

20. Τι συνεγραψεν ο Αγιος.

Ο Αγιος Νεόφυτος συνεγραψε δεκαεξι εν όλω συγγραμματα, τα οποια καθιερωσεν εις τον Θεό και εις την Αγιαν Εγκλειστραν, δια να μενουν εκεί αποκτημα αιωνιον, θαυμαστον δειγμα της θεοσεβείας και της φιλοπονιας του (Τφ. 28,29,30). Ησαν δε γραμμενα, κατά τους μετριωτερους υπολογισμους, επανω εις 2200 τουλαχιστον φυλλα περγαμηνης, δηλ. απετελουντο από 4400 και πλεον σελιδας.

Απο τα χειρογραφα αυτά του Αγίου ουτε ενα δεν σωζεται σημερον εις την βιβλιοθηκην της Ιερας Μονής του. Μερικα, εις δυσκολους καιρους, επωληθησαν από τους ανθρωπους της Μονής εις βιβλιοκαπηλους, άλλα δε εφθαρησαν υπο του πανδαματορος χρονου η διηρπαγησαν υπο των Τουρκων κατά την υπ' αυτων καταληψιν της Κυπρου, και κατά την μεγαλην Ελληνικην Επαναστασιν (Α, ΑΠ, ΤΠ). Μερος του χειρογράφου θησαυρου του Αγίου ισως να ευρισκεται ακομη εις αγνωστα εις ημας σπηλαια, εις την περιοχην της Μονής, κρυμμενον εκεί από τους Μοναχους, οι οποιοι εις καιρους κινδυνου εφροντιζον να αποκρυπτουν παν πολυτιμον, δια να το φυλαξουν από την καταστροφην.

21. Ο Αγιος Νεόφυτος εγκωμιαστης, θεολόγος και ιεροκηρυκας.

Ο Αγιος Νεοφυτας εγραψε τουλαχιστον 70 εγκωμια, δηλ. λογους επαινετικους. Εις αυτά επαινει με ωραιας λεξεις και φρασεις τον Χριστον δια το υπερ ημων σωτηριον εργον Τσυ, την Αχραντον Παρθενον την Μητερα του Σωτηρος, τον Τιμιον Σταυρόν, και πολλους Αγιους, των οποιων διηγειται τον αγνον βιον και τα θαυματα, δια να μας στερεωσει εις την πιστιν (Δφ. 201,13,30,39….).

Με την από Θεου σοφιαν γινεται τρανος θεολογος, και μας διδει αξιοθαυμαστον ερμηνειαν προφητειων της Παλαιας Διαθηκης, όλης της Αποκαλυψεως, των Ψαλμων του Δαβιδ, και του Ασματος των Ασματων (Δφ. 208,55, Ψ. Τφ. 29).

Ειναι ικανωτατος απολογητης της χριστιανικης πιστεως, υπερασπιζων με ακαταμαχητον δυναμιν την διδασκαλισν του Χριστου από τας επιθεσεις των αιρετικων και των Εβραιων (Δφ. 200,208).

Ως ιεροκηρυξ ειναι γλυκυτατος και πειστικωτστος, χρησιμοποιει δε καταλληλα παραδειγματα και αποδειξεις από την Αγιαν Γραφην και από την ζωην (Δφ. 1,201).

22. Ο Αγιος Νεόφυτος ως ποιητης.

Ολα όσα εις πεζον λογον εχει γραψει ο Άγιός μας ειναι καλλιτεχνικαι εκδηλωσεις αγνης ψυχης, και λαμπουν με το φως της Γραφικης αληθειας, δια τουτο δε ακριβως τα διακρινει εξαιρετική χαρις, η οποια τα εξυψωνει εις πραγματικα λογοτεχνικα αρισχουργηματα.

Ησχοληθη όμως ο Αγιος Νεόφυτος και με την τεχνην της ποιησεως. Εγραψε κατανυκτικα στιχηρα, που αποτελουσαν το εν από τα δεκαεξ έργα του (Τφ. 29), και ισως καποτε να τα ανακαλυψωμεν εις καμμιαν συλλογην χειρογραφων και να τα απολαυσωμεν. Τα μονα μεχρι σημερον γνωστα εις ημας δειγματα της ποιητικης του παραγωγης, ειναι τα 4 ιδιομελα στιχηρα που περιεχονται εις την Ακολουθιαν

της Θεοσημιας (Θ), και οι 22 ιαμβικοι στιχοι που αποδιδουν με θαυμαστην συντομιαν το περιεχομενον των εικοσοι πρωτων κεφαλαιων της Τυπικης του Διαθηκης (Τφ. 74,75).

23. Η ακλονητος πιστις του Αγίου Νεοφύτου.

Ολοκληρον την μορφωσιν του, την συγγραφικην του δρασιν και την θεολογικην του δοξαν οφειλει ο Αγιος Νεόφυτος εις την ακλονητον πιστιν που εβασιλευεν εις την ψυχην του.

Ητο πεπεισμενος ότι μετα τον θανατον μας περιμενει ένας αλλος κοσμος, και ότι όλους θα μας κρινη ο Χριστος, δια να μας αμειψη τον καθενα κατά τα εργα του (Δφ. 2).

Ητο απολυτως βεβαιος ότι υπαρχει ο Θεος, ο Πλαστης και Πατηρ όλων μας, ο οποιος ευχαριστειται από τον εναρετον βιον, και στενοχωρειται όταν πεφτωμεν εις τον βυθον των παραβασεων.

Επιστευε με όλην την δυναμιν της ψυχης του ότι ο Χριστος, με τον μαρτυρικον επι του Σταυρου θανατον Του, εχυσε το αιμα Του, δια να μας εξαγοραση από την απωλειαν· αυτη δε η πιστις, ασαλευτα θεμελιωμενη εις την ψυχην του, τον εκαμνε να θελη να φαινεται ευαρεστος εις τον Θεό με προσευχην και νηστειαν, με περιφρονησιν των φθειρομενων και φροντιδα δια τα αφθαρτα, με απομακρυνσιν από τα έργα της κακιας και αποκτησιν των αρετων, με ψαλμους και υμνους, με μελετην του βιου των αγιων ανδρων, και με μελετην της Αγιας Γραφης (Δφ. 87,88).

Αυτη η στερεωτατη πιστις τον ωδηγουσε να υπομενη κακουχιας και στερησεις, διοτι του εκρατουσε την ψυχην προσηλωμενη εις τας αιωνιους αξιας της ζωης της αλλης, και της ζωης που ειναι συμφωνος με το θελημα του Θεου.

24. Η δευτερα Τυπικη Διαταξις ή Τυπικη Διαθηκη του Αγίου Νεοφύτου.

Ο Αγιος Νεόφυτος, όταν εφθασε τα 80 χρονια της ζωης του, εσκεφθη ότι επρεπε να γραψη δια την Μονην του ένα νεον κανονισμον, με αφαιρεσεις από τον προηγουμενον, και με τας πρεπουσας προσθηκσς εις αυτον. Με την βοηθειαν του Θεού εγραψε τον κανονισμον αυτον και τον ωνομασε με το όνομα «Τυπικη συν Θεω Διαθηκη», διοτι μέσα εις αυτον διατυπωνει και τας τελευταιας του θελησεις: «Κανεις από τους θνητους δεν απεφυγε το βελος του θανατου, και εξαπαντος ουτε εγω ημπορω να το αποφυγω· αλλά, Χριστε μου, Συ, ο οποιος εκουσιως απεθανες δι’ ημας, ευδοκησον με την χαριν Σου να με βρη ο θανατος όχι σαν βελος, αλλα σαν ύπνος μαζι Σου» (Τφ. 5).

Μεσα εις την Διαθηκην του αυτην ενθυμειται και διηγειται όλον τον περασμενον του βιον, ομολογει ότι «προς Θεού και Δεσποτου την Εγκλειστραν ταυτην ως ταλαντον ελαβεν», και διδει οδηγιας εις τους αδελφους μοναχους δια τον καλυτερον τροπον της μοναστικης ζωης (Τφ. 6). Συνιστα να τελουν τας καθημερινας Ακολουθιας χωρις παραβλεψεις, να λεγουν όσας προσευχας οριζει η Εκκλησια, να μελετουν εγκαιρως τας κατηχησεις, να γνωριζουν καιρον νηστειας και καιρον φαγητου, καιρον υπνου και εγρηγορσεως, καιρον ανέσεως και εργασιας, να αποφευγουν τας διχονοιας, φθονους, εριδας και ζηλους πονηρους (Τφ. 30-32), να μη τρωγουν κρυφα, να μισησουν την φιλαργυριαν, να μενουν ακτημονες, και προ παντος να ζουν βιον καθαρον, και μονον κατοπιν εξομολογησεως να μεταλαμβανουν «των φρικτων του Χριστου μυστηριων» (Τφ. 52). Ζητει να φορουν λευκομαυρον ευθηνον ρασον, και να εχουν εις την ψυχην των την αγαπην, η οποια ειναι το ολοχρυσο κλειδι που κλειει εξω τον εχθρον μας διαβολον (Τφ. 73,74).

Επιβαλλει να λειτουργη η Ιερα Μονη του ως Κοινοβιον παντοτε, δια να επικρατη εν αυτη «η κοινη ευταξια», και να αποφευγεται η φιλαργυρια και η γαστριμαργια (Τφ. 63,64).

Παραινει και προτρεπει να ελεουν «το κατά δυναμιν» τους ερχομενους εις την Μονην δια βοηθειαν (Τφ. 71).

Εις τας γυναικας επετρεπε να ερχωνται μονον εως την εξωτεραν πυλην, όχι διοτι εσιχαινετο την συγγενειαν, αλλα διοτι αυτό επιβαλλει η καλη ταξις της μοναστηριακης ζωης (Τφ. 45,46). Δια τουτο και ονομαζει ο Αγιος την Εγκλειστραν του Σεμνείον.

Προς ασφαλεστεραν δε καθοδηγησιν των αδελφων μοναχων, παραθετει 20 ασκητικους κανονας ιδικους του, και αλλους 12 του Μεγαλου Βασιλειου.

Επι πλεον οριζει να αναγινωσκεται καθε Κυριακην, μετα την αναγνωσιν της κατηχησεως, ο εξης αφορισμος, τον οποιον είχε γραμμενον επανω εις στηλην εις τον ναρθηκα του Ναου της Εγ-κλειστρας, δια να προτρεπωνται οι αδελφοι εις ασφαλειαν ψυχικην με του Θεού την βοηθειαν: «Διδω εντολην εν Πνευματι Αγιω, εαν κανεις από τους κατοικουντας εδω αμαρτησει αμαρτιαν σαρκικην και δεν εξομολογηθη αμεσως και δεν μετανοησει, να φευγη απ' εδω· επειδη ειναι καλυτερον να μεινει ο τοπος αυτος ακατοικητος, παρα να κατοικηται με ασωτιαν· διοτι και εις τον Θεόν αρεσει περισσοτερον ερημος καθαρα και ακατοικητος, παρα χωρα κατοικουμενη και ακαθαρτος». Ο αφορισμος αυτος ευρισκεται και τωρα γραμμενος επανω εις δυο εικονας του Αγίου Νεοφύτου, που στολιζουν τον Ναον της Εγκλειστρας και το Ιερον του μεγαλου Ναου (Τφ. 32, ΕΓ).

Την Τυπικην αυτην Διαθηκην εγραψε, καθ' υπαγορευσιν του Αγίου Νεοφύτου, ο ιερευς, διδασκαλος και ταβουλλαριος των ταβουλλαριων της αγιωτατης Επισκοπης Παφου, και υιος του Κατηχητου Βασιλειος, την 9ην Μαιου, την επεκυρωσε δε ο Αγιος μας με ιδιοχειρον υπογραφην και σημειωσιν του, και ωρισε να αναγινωσκεται εις επηκοον όλων των αδελφων τρεις φορας το ετος, δηλ. την 8ην Σεπτεμβριου, Εορτην των Γενεθλιων της Θεοτοκου, την Εορτήν της Χριστου Γεννησεως, και εις τον Ευαγγελισμον της Θεοτοκου. Η Διαθηκη φαινεται επικυρωμενη και από τους Επισκοπους της Παφου Βασίλειον και Βάκχον (Τφ. 32).

25. Τι ορίζει ο Αγιος Νεόφυτος δια τους διαδόχους του.

Οταν αποθνησκη ο Εγκλειστος, οφειλουν οι αδελφοι να εκλεγουν ως διαδοχον του ενα αλλον, ο οποιος να ειναι «εργω και λογω αξιος της Εγκλειστικης πολιτειας», επειτα δε από την τελεσιν του μνημοσυνου των 40 ημερων να τον οδηγουν εις την Εγκλειστραν την Νεαν Σιων, και εκεί να τον εγκαθιστουν με ωρισμενην ευχην. Συμβουλευει δε ο Αγιος να εχη καθε Εγκλειστος καρδιαν συντετριμμενην και φρονημα ταπεινον, υπομονην εις όλα, να νηστευη κατά δυναμιν, να καλη τον Θεόν ημων ως βοηθον αβοηθητων, να μη γογγυζη ουτε να μεμψιμοιρη, και να αρκηται εις τα μετ' ευκολιας ευρισκομενα, προ παντων δε τουτων να ενθυμηται τον θανατον, και να ετοιμαζη τα έργα του δια την εκ του βιου εξοδον.

Ως αξιον διαδοχον ιδικον του ωρισεν ο Αγιος Νεόφυτος τον ανεψιον του Ησαΐαν, Ιερομοναχον και Οικονομον της Μονής, ο οποιος «εξ απαλων ονυχων ανετραφη» εκεί, και ητο επομενως καλος γνωστης του όλου εργου και των αναγκων της Εγκλειστρας· τον αφηνεν όμως ελευθερον, αν ο ιδιος δεν είχε την δυναμιν να ζηση ως Εγκλειστος, να προχειριση αλλον, εναρετον και σεμνοπρεπέστατον, ο οποιος και το όνομά του να λαμπρυνη, και πολλους να σωση και να ενισχυσει (Τφ. 36-43).

26. Θάνατος του Αγίου Νεοφύτου.

Δια της Τυπικης Διαθηκης του ωρισεν ο Αγιος μας ως τελευταιαν θελησιν του, να μη τον κλαυσουν αμετρως, όταν θα τον καλεση ο Θεος και ο Κυριος ημων Ιησους Χριστος, διοτι ο θανατος δεν ειναι τιποτε το παραξενον δια την θνητην φυσιν· αλλα, αφ’ ου ειπουν τας πρεπουσας ευχας και δοξασουν τον Θεόν και ψαλουν κατά την συνηθειαν, να ενδυσουν το ταπεινον λειψανον του με τα νεκροταφια, τα οποια ο ιδιος έγνεσε, να το βαλουν εις φερετρον που κατεσκευασεν από κεδρον, πευκον και κυπαρισσον κατά το υποδειγμα του Σταυρου του Χριστου, και αφού χαλασουν τον τοιχον, ο οποιος εκρυβε τον ταφον του, που ο ιδιος είχε σκαλισει εις το βαθος της Εγκλειστρας, να κρυψουν καλα εκεί τον νεκρον του· επειτα να ξανακτισουν τον τοιχον χωρις να αφησουν εις αυτον μικραν θυραν οπως πριν, και απ’ εξω να ζωγραφησουν οποιαν εικονα τους φωτισει ο Κυριος, ωστε οι πολλοι από τους ξενους να μη γνωριζουν ότι από μέσα υπαρχει ταφος.

Εκει ηθελεν ο Αγιος Νεόφυτος να μενη το «σωματιον» του εν ησυχια, μεχρι της κοινης αναστασεως, «ότε παντες οι εν τοις μνημειοις, ακουσονται της φωνης του Θεού, και οι ακουσαντες ζησονται, και εγερθησονται εις απαντησιν και προσκυνησιν Αυτου» (Τφ. 78-82).

Υπερογδοηκοντουτης ο Αγιος Νεόφυτος, καποιαν δωδεκατην Απριλιου (Α), εξεδημησεν εις Κυριον. Τον εκλαυσαν όλοι όσοι ειχον γνωρισει τον πραγματι αγιον βιον του, οι δε αδελφοι της Ιεράς Εγκλειστρας τον ενεταφιασαν συμφωνα με τας παραγγελιας της Τυπικης του Διαθηκης.

Πηγή: *http://www.geocities.com/agiosneofitos/*